

ΚΗΠΟΣ ΕΤΕΡΟΤΟΠΙΑΣ

Ryoanji Temple

Πηγή: <https://www.japanvisitor.com/japan-temples-shrines/ryoanji-temple>

Στην παραδοσιακή ιαπωνική κηποτεχνία, οι κήποι θεωρούνται ένα うつし (ουτσούσι), μέσα στο οποίο συμπιέζεται το «εξωτερικό» τοπίο· οι έννοιες 移 (μετακίνηση), 映 (αντανάκλαση), 写 (αντιγραφή) και 感染 (μόλυνση) διαβάζονται όλες うつし (ουτσούσι). Πώς 移 (μετακινήθηκαν) στο σπίτι τα διάφορα είδη που συγκροτούν τον κήπο και από πού προήλθαν; Τι 映 (αντανεκλούν) και 写 (αντιγράφουν) και με ποιον τρόπο; Τα είδη αυτά ήρθαν στο σπίτι από άλλους τόπους, λειτουργώντας ως ίχνη διαφόρων ανθρώπων και περιέχοντας διαφορετικούς χρόνους. Αν κανείς δώσει προσοχή σε αυτές τις πτυχές, τότε ο κήπος γίνεται μια ετεροτοπία στην οποία αντιπαραβάλλονται διάφοροι χρόνοι και χώροι.

Οι ιστορίες θα εμφανιστούν με φυσιολογικό τρόπο.

Τι είναι «ετεροτοπία» (heterotopia);

«Η ετεροτοπία είναι μια έννοια την οποία επεξεργάστηκε ο φιλόσοφος Michel Foucault για να περιγράψει συγκεκριμένους πολιτιστικούς, θεσμικούς και διανοητικούς χώρους που είναι με κάποιον τρόπο “άλλοι” [διαφοροποιημένοι]: ενοχλητικοί, με ένταση, ασύμβατοι, αντιφατικοί ή μετασχηματιστικοί. Οι ετεροτοπίες είναι κόσμοι εντός κόσμων, που καθρεφτίζουν αλλά συγχρόνως προκαλούν αναστάτωση σε ό,τι είναι εκτός. Ο Φουκώ δίνει μερικά παραδείγματα: πλοία, νεκροταφεία, μπαρ, πορνεία, φυλακές, κήποι της αρχαιότητας, πανηγύρια, μουσουλμανικά λουτρά και πολλά άλλα.» (Wikipedia)

ΑΣΚΗΣΗ

credit φωτογραφίας: Port B

Φτιάξτε στο σπίτι σας έναν «ετεροτοπικό» κήπος και μοιραστείτε μια εικόνα του μαζί μας ή με τους φίλους σας, πιθανώς συνοδεύοντάς την με μια ιστορία, έναν ήχο, μια μουσική ή ένα ποίημα – με όποιον τρόπο εσείς θέλετε.

Ο κήπος αυτός δεν χρειάζεται να είναι κυριολεκτικά ένας κήπος: σε ό,τι αφορά το μέγεθός του, είναι απολύτως θεμιτές και μινιατούρες που χωρούν σε μια γωνιά του σαλονιού σας ή πάνω στο κομοδίνο της κρεβατοκάμαράς σας. Μπορείτε να δημιουργήσετε έναν καινούριο ή να φανταστείτε εκ νέου έναν ήδη υπάρχοντα, όπως για παράδειγμα ένα χαλί (= κήπος). Μπορεί να είναι κάτι απλό ή σύνθετο, αφηρημένο ή συγκεκριμένο. Δεν είναι ζήτημα ομορφιάς ή μεγαλείου. Το ίδιο ισχύει και για τις ιστορίες: είναι αποδεκτό οτιδήποτε, ανεξαρτήτως περιεχομένου, μορφής και έκτασης.

ΚΑΠΟΙΕΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ

(Δεν είναι υποχρεωτικό να τις ακολουθήσετε)

1. Η ετεροτοπία έχει τη δυνατότητα αντιπαραβολής σε έναν και μοναδικό πραγματικό χώρο διαφόρων χώρων, διαφόρων τόπων που είναι από μόνοι τους ασύμβατοι. Έτσι φέρνει το θέατρο πάνω στο παραλληλόγραμμο της σκηνής, το ένα μετά το άλλο, μια ολόκληρη σειρά από μέρη που είναι ξένα το ένα προς το άλλο· έτσι και ο κινηματογράφος είναι μια πολύ ιδιαίτερη παραλληλόγραμμη αίθουσα, στο τέλος της οποίας, πάνω σε μια δισδιάστατη οθόνη, βλέπει κανείς την προβολή ενός τρισδιάστατου χώρου· όμως, ίσως το αρχαιότερο παράδειγμα αυτών των ετεροτοπιών που παίρνουν τη μορφή αντιφατικών τόπων είναι ο κήπος. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι στην Άπω Ανατολή ο κήπος, μια εκπληκτική δημιουργία που μετρά πλέον χίλια χρόνια ζωής, είχε πολύ βαθιές και υπερτιθέμενες σημασίες. Ο παραδοσιακός κήπος των Περσών ήταν ένας ιερός χώρος που υποτίθεται ότι συγκέντρωνε μέσα στο παραλληλόγραμμό του τέσσερα τμήματα που αναπαριστούσαν τα τέσσερα σημεία του ορίζοντα, με έναν χώρο ακόμα πιο ιερό από τους άλλους, ο οποίος ήταν σαν αφαλός, ο ομφαλός του κόσμου στο κέντρο του (η λεκάνη και η κρήνη του νερού εκεί βρίσκονταν)· και όλη η βλάστηση του κήπου υποτίθεται ότι συνέκλινε σε αυτό τον χώρο, σε αυτό τον κατά κάποιον τρόπο μικρόκοσμο. Όσο για τα χαλιά, αρχικά ήταν αναπαραστάσεις κήπων (ο κήπος είναι ένα ταπέτο πάνω στο οποίο ολόκληρος ο κόσμος έρχεται να εκπληρώσει τη συμβολική του τελειότητα, ενώ το ταπέτο είναι ένα είδος κήπου που μπορεί να μετακινείται στον χώρο). Ο κήπος είναι το μικρότερο τεμάχιο του κόσμου και ύστερα είναι η ολότητα του κόσμου. Ο κήπος έχει υπάρξει ένα είδος ευτυχισμένης, οικουμενοποιημένης ετεροτοπίας από τις απαρχές της αρχαιότητας (οι σύγχρονοι ζωολογικοί μας κήποι έχουν εκεί τις καταβολές τους).

Μισέλ Φουκώ, «Ουτοπίες και Ετεροτοπίες»

**Χαλί Αρνταμπίλ, αγνώστου. 1539-1540, Ιράν.
Έκθεμα μουσείου αρ. 272-1893.
© Μουσείο Victoria and Albert, Λονδίνο**

Πηγή: <https://www.vam.ac.uk/articles/the-ardabil-carpet>

2. Αυτή η δραστηριότητα κατασκευής κήπου μπορεί να βοηθήσει κάποιον να περάσει την ώρα του και να παραμείνει στο σπίτι. Συγχρόνως, μπορεί να λειτουργήσει ως μια άσκηση/παιχνίδι για εκείνους που, έχοντας κλειστεί μέσα στο σπίτι τους, έχουν αποκτήσει υπερβολική «ανοσία» στον εξωτερικό κόσμο, τις ξένες ουσίες και τους άλλους (οι ιοί είναι το πρώτιστο παράδειγμα)· θα τους βοηθήσει να θυμηθούν και να αναδιοργανώσουν το κύκλωμα σύνδεσής του με το «έξω», έτσι ώστε να μην αυτοκαταστραφούν στην απομόνωση ή να κατακλυστούν από σκέψεις μίσους.

Ευχόμαστε αυτή η δραστηριότητα να λειτουργήσει ως εμβολιασμός σε μια εποχή όπου το 感染 (να μολύνεις/να μολυνθείς) έχει καταστεί πρωταρχικός φόβος.